

AZ ÚT

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára

VIII. ÉVFOLYAM

Alapította

1926

10. SZÁM

RAVASZ LÁSZLÓ

DECEMBER

TARTALOM:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Az Ige tükrében: *Az advent útja.* (T. S.)

Élet és munka: Gerhardt Pál adventi éneke.

Igehirdetés, kultusz: *Igehirdetésünk átalakulása.* (I. L.) — Paul Gerhardt. (Járosi Andor.)

Tudomány és világnézet: *Isten megismerésének problémája.* (T. S.)

Irodalom: „Harangszó”. „Református Igehirdető”.

Áhitat percei: *Útmutató a Biblia naponkénti olvasásához.* (K. M.)

Az Én Kicsinyeim. *Gyermektraktátus.*

Szerkesztői és kiadóhivatali üzenetek:
Előfizetések nyugtázása. — Új mellékleteink.

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK:

Dr. IMRE LAJOS

Dr. MAKKAI SÁNDOR

Dr. TAVASZY SÁNDOR

Megjelenik:

július és aug. kivételével
minden hónapban

Felelős szerkesztő:
Dr. Imre Lajos.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Cluj-Kolozsvár, C. Victoriei 38.

Előfizetési ára:

Egész évre 200 Lei.
Egyes szám ára 20 Lei.

Előfizetési felhívás.

Lapunk ezen év végével ismét új évfolyamba lép és az új évfolyam elején szeretettel hívjuk és kérjük lelkész és tanító testvéreinket újból *lapunkra való előfizetésre*. Az *Út*-nak, mely több mint egy évtizede áll már Anyaszentegyházunk és ezen át Isten országa szolgálatában, nincs szüksége arra, hogy külön ajánlgassa magát, Isten eddig kegyelmesen felhasználta az *O* szolgálatára és ezentúl is csak Neki akar szolgálni. Eddigi munkájának is látszanak már sikerei, lépésről-lépésre tért hódít a lelkekben az a *szellem*, melynek szolgálatában áll, összekapcsolja azokat, akik az *egyház megújulásáért és hivatásának e világban való érvényesítéséért* küzdenek. Folyóiratunk vetette meg az *iratterjesztés* alapjait az erdélyi egyházkerületben és tette azt alkalmassá arra, hogy most a központi iratterjesztés általa megindulhasson egyházkerületünkben; *e folyóirattal kapcsolatban indult meg nagyobb körben az a lelki munka*, melynek már áldott gyümölcsei látszanak: itt indult meg az első *gyermektraktátus*, mely megnagyobbodott formájával is lapunkkal fog kapcsolatban állni, *Bibliaolvasó kalauzunk* (Áhitat percei) sok léleknek adtak irányítást, Mindezeket *nem mi tettük*, de köszönjük Istennek, hogy ezekben minket eszközül felhasznált és kérjük olvasóinkat, hogy *ezentúl is tegyék lehetővé*, hogy Istennek szolgálhassunk e lap által.

Jövő évi terveinkben különös szerepet játszik a *nevelésügyi kérdésekkel* való foglalkozás, mellyel tanító testvéreinkhez akarjuk lapunkat közelebbi hozni. Foglalkozni fogunk ezenkívül a *kultuszreform* kérdésével. Különösen pedig részletesen az *ifjúság gondozásának* a kérdésével, mely egyike legsúlyosabb és legégetőbb kérdéseinknek. *Egyházi Szemle* rovatunk egyházunk életének eseményeit s a vele kapcsolatos kérdéseket az *evangélium szellemében* akarja megvilágítani.

Lapunk előfizetési ára már *két éve változatlanul* maradt, noha azóta többszörös emelés történt a nyomdai és papírárakban. Ezekre való tekintettel kellett most némi emelést eszközölni a lap árában, ami azonban még mindig a terjedelemhez képest (egy évben 20 ív) nem tulságosan nagy.

• Az előfizetési ár *egy évre 250 lei, félévre 125 lei* lesz.

Lelkész és tanító testvéreinket szeretettel kérjük, *álljanak mellénk*, támogassák, olvassák és terjesszék lapunkat.

Kolozsvár, 1926. december hó.

A szerkesztőség és kiadóhivatal.

Terjessze gyülekezetében az

„IFJU ERDÉLY”

legolcsóbb és legolvasottabb erdélyi magyar keresztyén ifjúsági lapot. Nagy segítséget fog nyújtani az ifjúság közt munkájában.

Főszerkesztő: *dr. Imre Lajos*.

Előfizetési ára *egy évre 140 lei, félévre 70 lei*.

Kiadóhivatal: Kolozsvár, Calea Victoriei No. 38.

Az Ige tükrében.

Az advent útja,

Kolossé III: 12.

A választottak, a szentek és az Isten szeretete által körül sugárzott szívek serege ma csöndes várakozással ott áll amaz áldott út mentén, amelyen a nagy Királynak jönnie kell. A várakozók seregébe azonban csak azok léphetnek be s a Krisztus királyi útjára csak azok léphetnek rá, akik a nagy Királyhoz méltóan felöltöztek abba a felséges öltözetbe, amelyről ama várva-várt Király felismeri az Ő seregének választottait, szentjeit és szeretteit.

Isten a maga örök dekrétumában kiválasztotta, Szentlelkével a maga örök tulajdonaivá szentelte és atyai szívébe fogadta mindazokat, akiket az Ő titkos szent akarata jónak látott, de egyszersmind megnyitotta az Ő örök Kegyelmének áldott kincsházát, hogy magunkra ölthessük ama drága ruhákat, amelyek elfedezik a mi méltatlan voltunkat s elfogadhatókká válunk az Ő dicsőségének színe előtt.

A nagy Király útja csak akkor vezet egyenesen a mi szívünk mélyéig, ha a könnyörületesség, a jóság, alázatosság, szelídség és hosszútűrés aranyszálaiból font ruha fedi a mi életünket; ha az engedelmesség eme új meg új útjai teszik járhatóvá a mi sötét és bűnös szívünk mélységeit.

Krisztus a nagy Király csak „könnyörületes szívünkön” keresztül vonulhat be a mi életünkbe. A teljes engedelmességbe torkolló egyik út: a könnyörületes szív. Mennyi megkeményedett szív van s milyen kevés könnyörülő szívvel találkozunk ebben a mi világunkban. Az elvesztetés letagadhatatlan jegye: a kemény szív, amely nem lát magán túl s amelynek borzasztó tragikuma abban van, hogy bár csak önmagát védi, csak önmagát szolgálja, csak önmagát imádja, mégis napról-napra mélyebben zuhan az elveszésbe. A könnyörületes szív az, amely meg tud indulni a mások nyomoruságain s önmagát megtagadva mindig mást véd, mást szolgál, mindig mást kíván felmagasztalni. Krisztus a legkönnyörületesebb szív, ezek felé tart!

Krisztus a nagy Király csak a jóságosságon keresztül vonul be a mi életünkbe. A teljes engedelmesség felé vezető

második út ez. Egyetlenegy dolog van égen és földön, amely örök csodálatraméltó: Isten mindennapon megbizonyított nagy jósága. Minél többet csodáljuk Isten eme örök jóságát és minél több hálával csügg a mi szívünk rajta, annak örök ragyogása annál tisztábban sugárzik vissza a mi bűnös és sötét szívünkről. Krisztus a nagy Király a jóságosság eme visszasugárzó fényét hordozók felé tart!

És Krisztus harmadik útja a mi szívünk felé: az alázatosság. Az elvetettekre nézve nincs érthetlenebb követelés, mint az alázatosság követelése, a kiválasztottakra nézve nincs természetesebb. Az örökké uralkodó szent Isten akarata előtt való engedelmességünk a legtisztábban az alázatosságban nyilvánul meg, Mert minél többet akarunk látni és minél többet kívánunk szívünkben hordozni Istenből, annál alázosabban kell aláhajoljon szívünk Isten uralkodó akarata előtt. Krisztus a nagy Király az aláztatos szívek útját keresi!

Krisztus negyedik ádventi útja: a szelídség. Szelídek azok, akik sohasem élnek a Sátán fegyvereivel: a haragot haraggal, a gyűlöletet gyűlölettel, a bosszút bosszuval verni vissza, hanem szakadatlanul élnek a Krisztus fegyverével: a haragot szeretettel, a gyűlöletet áldozattal, a bosszút jótettekkel, az ellenségességet mindig szolgálattal verni vissza. Ezért a szelídség a győzelmes Királynak. Kristusznak az útja, amelyen át szívünk meghódítására siet!

És Krisztus ötödik útja a mi szívünk felé: a hosszútűrés. Hosszutűrő az, aki bizonyos Isten győzelmében, aki állandó reménységgel néz Isten akaratának minden más akarat felett való diadala elé Hosszutűrő az, aki ezért a győzelemért, ezért a végső és örök diadalért kész elveszteni mindent, kész tűrni minden megalázást, minden megcsúfoltatást, minden szenvedést és a tűrésben soha ki nem fárad, soha el nem csügged, soha reménytelené és sötétté nem válik előtte a jövő, mert a jövő, minden jövő Isten szent akaratának fundamentumán nyugszik. A hosszútűrés könnyel, vérrel behintett útja a Krisztus útja, amelyen át szívünk megmentésére siet!

* * *

Minden pásztori munka örökös ádventi út. Minekünk mindennapon készíteni, tisztítani kell szívünk ádventi útjait, mert minél inkább elfoglalja Krisztus, a nagy Király a mi szívünkben az Ő trónját, annál bizonyosabb az Ő uralma a mi gyülekezetünk szíve fölött!

T. S.

Élet és munka.

Gerhardt Pál adventi éneke.

1. Oh miként fogadjalak
Világ Megváltója.
Méltókép mint áldjalak
Lelkem megtartója!
Oh Jézus, gyűjts szivemben
Te szövétnekedet,
Hogy érthessem mindenben
Te szent tetszésedet.

2. Sion hintett néked
Zöld pálmaágakat,
De én dicsérlek téged,
Zengvén zoltárokat.
Szívbeli hálaadással
Imádlak Jézusom,
Buzgó magasztalással
Tenéked áldozom.

3. Oh mit nem cselekedtél
Hogy megtartsd lelkemet,
Inségemből kivettél,
Meváltván engemet.
Én, aki országodból
Méltán kiűzettem,
Im abba irgalomból
Ismét beléphettem.

4. Valék nehéz fogságban
S megszabadítottál.
Valék rút szolgaságban
S Te felmagasztaltál
Jöttél, hogy fölemeljed
A porból lelkemet
S adtál kincset, amelyet
Világ el nem vehet.

5. Mi hozott le a földre,
A mennyből tégedet?
Nem más, világnak üdve
Csupán a szeretet.
A te kínos haláloed
Lőn a mi életünk,
Te szent véred megváltott
S békét szerzett nekünk.

6. Oh véd szivedbe mélyen,
Te árva bús sereg
Ki bujdosol az éjben
S szemedből könny pereg:
Most jó lelked királya,
Itt áll ajtód előtt,
Vigasztalás van nála,
Hittel fogadd el őt.

7. Segít a jöknak Atyja,
Oh hát ne féljetek,
Jézus miként fogadja
Ti gyöngé hitetek.
Im jön, im jön szeliden
Merő szeretet ő,
Maradj meg nála híven,
Te csüggéd szenvedő.

8. Az ellenség hatalma
Minket el nem riaszt,
Erős az Urnak karja,
Menten elsöpri azt.
Jön a menny s föld királya,
Nagy az ő ereje,
Világnak gonoszsága
Nem bírhat meg vele.

9. Eljön, hogy megítéljen
Élőket, holtakat;
Ki hozzá hű, ne féljen.
Mert annak üdvöt ad.
Jövel fényes világunk,
Jövel, mi szép napunk
Ígaz szívből kívánunk,
Míg hozzád juthatunk.

Igehirdetésünk átalakulása.

1. Mai életünkben gyakran tehetjük azt a tapasztalatot gyülekezeteinkben, mintha az igehirdetés vesztett volna régi jelentőségéből és mintha hatása napról napra kisebbé válnék. Sokan vannak, akiknek az a gondolatuk, hogy az igehirdetés ma kevesebbet is jelent mint régebben, s hogy azok a munkateretek, melyek ujabban mind nagyobb gazdagsággal nyitnak a lelki munkák terén, lassanként mintha kiszorítanák és erőtlenné tennék az igehirdetés hatását. Mintha annak régies módszere helyett egy újabb és minden tekintetben mozgékonyabb eszközzé volna szükség a lelkek megnyerésében.

Ez a gondolat két nagyon nyilvánvaló igazságra támaszkodhat. Az egyik az, hogy az igehirdetés természeténél fogva és hivatásánál fogva is nem evangélizálásra való, mert a kultuszban olyan lelkeknek kellene résztvenniök, akik már a keresztyén élet tapasztalataiban elindultak és így nem új nekik az, amiről az igehirdetés szól. Egészen rendkívüli dolog, hogy a liturgikus istentisztelet álljon az evangélizáció szolgálatában, mert az ezt a feladatot nem is képes megoldani kötött formájánál fogva, de még ha tehetné is, akkor is evvel együtt kénytelen lenne elhanyagolni azokat, akik már nem a döntés és Krisztus mellé állás kérdésében, hanem a keresztyén élet különböző akadályai, menete, erői stb. felől kívánnak támogatást. Az evangélizáció tárgya, hogy így mondjuk, a „kérügma“, a vallásos nevelése a „katechésis“, az igehirdetése a „logos“, vagyis az evangélizáció és az igehirdetés a kultuszi gyülekezetben két különböző dolog. Innen van, hogy egy olyan igehirdetés, mely csak evangélizáció akar lenni, rendesen egy idő múlva megüresedik, mert a már megnyert lelkek nem kapnak benne további útbaigazítást, hogy haladjanak azon az úton, melyre már ráléptek. Ez a megálapítás még akkor is áll, ha azt vetjük ellene, hogy hiveink legnagyobb része még egyáltalában meg sem indult a ker. életben és hogy azoknak még először evangélizálásra van szükségük, mert a kultikus igehirdetés akkor sem használható fel kizárólag erre, hanem gondoskodnunk kell olyan alkalmakról, melyek határozottan az evangélizáció céljaira rendeltetvők. Természetesen nem jelenti ez azt, hogy egyes igehirdetési alkalmak nem használhatók fel evangélizálásra. Most már amilyen világosan látja valaki azt a tényt, hogy gyülekezeteink tagjai legnagyobb részben evangélizációra szorulnak, és evvel kap-

csolatban minél jobban érzi, hogy az olyan lelkeknek, akik még egyáltalában nem foglaltak állást Krisztus mellett, épen olyan felesleges a ker. élet finomabb kérdéseiről beszélni, mint egy gyermeknek magasabb tudományos problémákról, annál könnyebben jöhet arra a gondolatra, hogy az egész igehirdetés mai formáját és módját nem lenne-e alkalmasabb egyszerűen az evangélizáció munkájával felcserélni, melynek az az előnye meglenne, hogy az egyház öntudatos tagjai számát növelné és közelebb állana a lelkekhez. Láttuk már az okokat, melyek miatt ezt nem lehet megtenni.

A másik gondolat, mely az igehirdetés jelentőségének csökkenését látva, más eszközöket keres, arra a szinten vitáhatatlan tényre hivatkozik, hogy a templomlátogatás az utóbbi évtizedekben szemelláthatlag a hanyatlás jeleit mutatja. Megállapítható az is, hogy ez a jelenség nem csak a mi erdélyi ref. egyházunkban tapasztalható, hanem külföldi egyházak is sokat panaszkodnak efelől, ami mutatja, hogy oka nem az, vagy legalább is nem kizárólag az, amit sokan szívesen emlegetnek, hogy az igehirdetést nem elég lelkiismeretesen végeznék az egyház, mert a jelenség ott is felmerül, ahol ezt állítani nincs okunk. Akik ebből a gondolatból indulnak ki, azok is eljuthatnak arra, hogy az igehirdetés maga, mint módszer csődöt mondott, és olyan utakat kell keresni a lelkekhez való jutásra, melyek alkalmasabbak, mint ez.

Láttuk, hogy bármilyen indokolt is ez a gondolat, mégis nyilvánvaló, hogy a kultuszi igehirdetésről lemondani, azt mellőzni nem lehet, mint ahogy nem lehet azt más eszközökkel helyettesíteni sem. A kultusz hozzátartozik a ker. élethez és ahol ilyen élet nincs, nincs kultusz, de ahol egy lélek megtalálta Istent, az a lélek nem lehet el nyilvános és gyülekezeti istentisztelet nélkül. Sőt határozottan állíthatjuk, hogy épen az a jelenség, hogy a templomlátogatás megcsökkent, hogy az igehirdetés ereje látszólag vesztett, arra figyelmeztet, hogy az igehirdetés fontosságának és értékének még világosabban kell a szemünk előtt állania. Mert mindezen szimptomák csak azt mutatják, hogy épen az hiányzik a világból, amit az igehirdetésnek kell adnia, és az igehirdetés olyan feladatok előtt áll, melyeket eddig nem vett észre. Figyelmeztet tehát arra, hogy keressük meg azt, mi az oka a jelenlegi válságnak az igehirdetésben és mely utak azok, amelyeken az igehirdetést komoly uttá tehetjük a lelkekre nézve. Mert viszont minden ilyen válság azt mutatja, hogy az illető munka vagy tárgyában, vagy módszerében, vagy mindkettőben elvéhdedett, vagy hasznavehetlenné vált. Elvetnünk nem lehet, mert a gyülekezeti istentisztelet is és benne az igehirdetés nem egyes korok tetszésétől függ, hanem feltétlen kívánalma minden egyháznak és feltétele annak, hogy az hivatását teljesíthesse.

2. Ha jelenlegi igehirdetésünk jellemző hibáit keressük, azt különösen kettőben találhatjuk meg, melyek közül az egyik

az igehirdetés tárgyára, a másik annak módjára vonatkozik. Az első ilyen nehézséget fejezzük ki úgy, hogy igehirdetésünk *elhanyagolta az Igét*, a másikat úgy, hogy formájában *tulhaldottá vált*. Mind a kettő nagyon nagy veszedelem és meg kell magyaráznunk, mit értünk alatta. Azt, hogy igehirdetésünk elhanyagolta az Igét, úgy értjük, hogy magának az Igének hirdetése háttérbe szorult az igehirdetésünkben és helyét mindenféle egyéb elem foglalta el. Ezen emberi elemek között voltak szociális, kulturális, művészeti, stb. életünkre vonatkozók, melyeket az igehirdetés úgy kezelt, mint az Igével vagy egyező, vagy avval egyenrangú dolgokat. Az Ige Isten változhatatlan és örökkévaló kijelentése, saját Maga, az Ő akarata, ebben az életünk lett válság és reánk vonatkozó élet felől. Az Igének mindenben egy tárgya van: Isten akara'ta, mely mindig ugyanaz, mindig parancsol, s mindig Istenre vonatkozik, reánk csak annyiban, amennyiben az ember számára az élet abban van, ha Isten akaratát elfogadja, teljesíti, élettartalmává teszi. Ha nézzük, hogyan állanak Isten Igéjével szemben mindig azok, akik hirdetésével meg vannak bízva és akik érzik annak jelentőségét, látjuk, hogy az Ige velük szemben mindig egy olyan hatalom, mely abszolutságával, erejével, valami elképzelhetetlen nagyot, valami megmagyarázhatatlant képez. Az Ige, ha az csakugyan az Ige, tulajdonképen magyarázhatatlan, hiszen, mihelyt emberi szóval magyarázható, azonnal relatívá válik és emberivé lesz. Az Ige tehát nem világi életrendszer, nem valami életirány, vagy erkölcsi norma, szabály, amit az ember elfogad vagy nem, tetszése szerint, hanem az örökkévaló, változhatatlan, szent Istennek egy olyan akarata, mellyel nem lehet alkudni, mely kell, hogy az emberre nézve megérthetetlen legyen, mert mihelyt nem az, azonnal azt jelenti, hogy az emberi értelem, ítélet, szokás, szabály alá van vetve és ahoz alkalmazva. Innen jönnek azok az elemek az igehirdetésbe, mint az a gondolat, hogy keresztyének lenni könnyű, hogy Isten úgy állíttatik be, mintha az emberek Vele szemben kegyet gyakorolnak, ha megtartják, amit akar, ezért beszélünk olyan dolgokról, hogy a munka mennyiben fontos a társadalmi életben, vagy arról, hogyan érhetjük el és szerezhetjük meg mások becsülését. Milyen jelentéktelenek mindezek a kérdések az *egyetlen* kérdéshez képest: mit akar Isten velünk. Azzal az Igével szemben, mely Isten felséges, mindennél drágább, az élet egyetlen értékét képező akarata, a prédikátor magát csak semminek érezheti, csak értéktelen, gyöngé eszköznék és csak rettegve gondolhat rá, hogy neki ezt az Igét a teljes tisztaságában, fenségében szabad magyaráznia Pál apostol elmondhatja magáról, hogy ő nem emberi bölcsesség hitelő beszédét szólotta, hanem lelket és erőt, Isten Lelkét és Erejét mutatta meg a korintusiaknak. Evvel szemben a mai igehirdetés tartalmában tele van avval a szándékkal, hogy Isten Igéjét elfogadhatóvá tegyék az emberek

előtt, hogy annak a legkedvezőbb oldalát mutassuk meg nekik, lealkudjunk belőle, hogy minél könnyebben teljesíthető és minél elfogadhatóbb lehessen az emberek előtt. Csak így lehet megérteni, miért van szükség annyi bizonyításra és oly sok szemléltetésre, mert az Ige a maga fenséges egyszerűségében nem hangzik a katedrákon.

De igehirdetésünk formájában is túlhaladott, mert kifejezőmódjában, nyelvében egy egészen elmúlt gondolatvilág csökevényeivel van tele, hatástalansága másik oldalon ennek tulajdonítható. Ha egy prédikációt megnézünk, azt látjuk, hogy akaratlanul is olyan kifejezések fordulnak elő benne, melyekkel már magunk sem értünk egyet, de nem tudunk tőlük szabadulni. Ezeket a formákat már magunk is túlhaladtuk, de az igehirdetés eddigi elméletében és módszerében olyan alkotó részek és kikerülhetetlen szervek gyanánt szerepeltek, melyek nélkül nem is lehetett azt elképzelni. Két csoportját lehet megkülönböztetni ezeknek a túlhaladott elemeknek. Egyik azokat tartalmazza, melyek az igehirdetés szónoki hatását akarva biztosítani tulságos gondot fordítottak arra, hogy az Isten Igéjét az emberi gondolkodás és élet körülményeihez alkalmazzák, azt az emberi elme előtt igazolják. A másik csoportot alkotják azok, melyek egy régi dogmatikai felfogás csökevényei és amelyek mint kifejezőmódok benne maradtak a nyelvünkben akkor is, mikor már pedig egy egészen megváltozott világnézettel rendelkezünk. Az utóbbiak a ok, melyek felőlőbbek és amelyek különösen rontják le az igehirdetés hatását, mert valóssággal félrevezetik a hallgatót azok felől, amiket hirdetünk. Alig van igehirdetés, melyben a szónok ne buzdítaná a hallgatóit arra, hogy „változtassák meg az életüket“ és hogy „törekedjenek a jóra“ és gyakran tűnik fel úgy egy prédikáció, mintha a jó cselekedetektől függene minden. Maga az igehirdető tudja, hogy nem így áll a dolog, s nem is akarja elhitetni azt a hallgatóival, de a régi, még racionalista időkből maradt kifejezések túléltek a világnézetet és visszajönnek kisérteni és félrevezetik a hallgatót.

Epen ilyen súlyosak azonban azok a formák, melyekhez azért vagyunk kötvények, mert az igehirdetés műalkotás és mert az igehirdetésnek épen ezért alkalmazkodni kell emberek élete és gondolkodása körülményeihez. Ha az ember a prédikációt az Isten örök és felséges Igéje hirdetésének tartja, van valami megalázó abban, hogy ez az igehirdetés emberi tetszéshez alkalmazkodjék és arra számíton. Pedig a műalkotásban annak a formáját tekintve kétségtelenül meg van ez a vonás és egy olyan prédikáció, mely a művészi jellemzésre igényt tart, kénytelen, akarva, nem akarva, alávetni magát az emberek tetszés, vagy nem tetszés-ítéletének. És itt van egy megrázóan nagy ellenmondás, ha innen az ember visszanéz arra, amit az igehirdetés tárgyáról mondottunk. Hogy az Isten örök Igéje, még emberi interpretálásában vagy tolmácsolásában is, kénytelen

egyen emberi tetszéshez alkalmazkodni, ez olyan ellentétben álló gondolat az Ige lényegével, mely kibékíthetetlennek látszik. Mert ha ezt az alkalmazást úgy értjük, hogy az Ige időben és térben, emberi felfogás és élet keretei között kell, hogy valamit mondjon, s ennél fogva emberi életek feltételei közé leszáll, megjelenik, hogy közel jusson azokhoz és egyáltalán megélhető legyen azok előtt, akikhez szól, ez elfogadható bár minden ilyen alkalommal világos, hogy ennek az alkalmazkodásnak, leszállásnak, a tényével vele jár, hogy az Ige testté válik, vagyis nem a maga egész isteni fenségében jelenik meg, mert úgy ember által fel nem fogható, mégis világos az is, hogy ha ilyen leszállás és alkalmazkodás nem történék, reánk, emberekre nézve teljesen megélhetetlen, hatástalan maradna. De itt nem ez az, amiről szó van, hanem az, hogy ezen kívül, mely az Igét az emberi lélek számára közel hozza, vagy amely által az Ige az emberi lélekben eszközt teremt magának, hogy abban működjék, ezen kívül az igehirdetés mint szónoki tevékenység s a prédikáció, mint műalkotás a hallgatók elé avval az igénnyel lép, hogy azokat tanítsa, meggyőzze és gyönyörködtesse s ezáltal természetszerűleg relativizálja, kiteszi véleményeknek és közönséges eszközzé teszi amivel valakit meggyőzők, valami cselekedetre rábírok (tehát én és nem az Ige) és gyönyörködtetek. Nyilvánvaló, hogy itt, ezen nem is régi felfogás szerint az Ige és a predikátor egyenlő faktoroknak vannak gondolva, hanem ugyan nem által predikátor előnyben avval, hogy ő azt teheti az Igével amit akar, de az Ige olyan tárgy, mely tetszés szerint alkalmazható. Világos, hogy ha az Igét cselekvő, ható, munkáló személyes erőnek nézzük, akkor ez az elmélet az igehirdetés módszeréről súlyos revízióra szorul, mint ahogy be kell következnie ennek a revíziónak a gyak.-theológia minden disciplinájánál, mert seholsem a gyülekezet, vagy a lelkipásztor lesz az alany, hanem a Szentlélek, mely építi az anyaszentegyházat, mely ujjászüli az egyént és megszenteli a gyülekezetet stb.

3. Egy másik nagyon súlyos nehézsége igehirdetésünknek az elmondott mellett, mely tehát arra vezetett, hogy tartalmában és formájában egyformán túlhaladott, az, hogy tekintve azt a viszonyt, amely az igehirdetés és az egyház tagjai között van, egy nagy eltolódást kell látnunk a kettő között. A mai embernek sok olyan vonása van, mely teljesen különbözik az eddigitől és amely teljesen megváltoztatta egész lelki alkatát. Nem törekedem teljességre, csak három olyan vonást akarok kiemelni a mai ember jellemző meghatározottságai közül, melyek épen az igehirdetés hatására nézve megjegyzendők.

Az első ilyen jellemző sajátságul említhetjük a mai ember azon vonását, hogy az vallási kérdésekben a bizonyosság felé vágyik. A jelenkori élet bizonytalansága és kiszámíthatatlansága megnövelte az emberekben a vágyat valami után, ami nem függ a változásoktól és nincs azoknak kitéve, amit nem

kell még bizonyítgatni és cáfolgatni, hanem amit el lehet fogadni, föltétlen bizonyosnak, ami emberi véleményeknek és világnézetek változásainak kitéve nincsen. Mig az előbbi korszakot épen az állandó kételkedés, a habozás jellemezte, melyben mindenki csak akkor tudott megnyugodni, ha értelm minden erejével kimerített egy kérdést és abban sehol értelmi ellenmondást nem látott, ma az embereknek sem idejük, sem türelmük nincs ahoz, hogy hosszú és beható tanulmányozás alapján mondjanak ítéletet, hanem olyat keresnek, ami kategorikusan és határozottan képviseli és tartalmazza kérdéseikre a feleletet. Ma nem az a világnézet a legvonzóbb, mely legbővebben van megokolva, hanem az, mely azzal az igénnyel tud odalépni az emberek elé, hogy megmagyaráz mindent és megold mindent véglegesen, megnyugtató módon, anélkül, hogy tőlük mást várna, mint azt, hogy elfogadják és engedelmeskedjenek neki. Innen van, hogy a szekták olyan nagy hódítást tesznek a lelkekben, mert a szekta nem azt mondja: keresd az igazságot, keresd a kérdések megoldását, nem bizonyítgatja értelmi okokkal a maga igazságát, hanem azt mondja: az igazság ez; ha elfogadod, élsz általa, ha nem, veszedelmet hozol magadra. Ebben a kategorikus, határozott álláspontban van a szekták egyik nagyon nagy ereje. Nem vetik alá Isten akaratát az emberi keresés eredményeinek, hanem világosan odaállítják az emberek szeme elé: itt van, ez Isten akarata, ha elfogadod kegyelem, ha nem, elítéletes. Innen van az is, hogy egyházunkban ma sokkal világosabb az az ellentét, ami az evangélium mellett határozottan állók és azt megvetők, vagy közönyösek közt van, hogy ez az ellentét az evangéliummal szemben mindenütt határozottabb formában kezdi felütni a fejét, mert egy bizonytalan, még ítélet alatt levő kérdés ellen nem lehet opponálni, de lehet egy olyan ellen, mely már kategorikusan jelenik meg.

Evvel együtt vele jár az a tény, hogy a mai ember mind jobban kezdi érezni erői fogyatékoságát, erőtlenségét, nemcsak az élet mind sulyosabbá váló napi kérdéseivel szemben, melyeket nem tud megoldani s melyek bizonytalanná teszik életét, jövőjét, anyagi és szellemi erő kifejtése lehetőségeit, hanem erőtelennek érzi magát a lelki élete kérdéseiben. Ezt az érzést a tehetetlenség érzését, melyből egyedül fakadhat egy reményteljes keresztyén élet, nem szabad legyöngíteni, mint gyakran tesszük azzal, hogy az öntudatot erősítjük és az összetört lelket arról akarjuk meggyőzni, hogy a veszedelem nem nagy és legjobban teszi, ha küzd az erőtlenség ellen.

A másik, amit a mai ember jellemvonásaiból ki akarunk emelni az, hogy személyes keresztyénseg után vágyik. A mai élet számtalan nehézsége és próbája közelebb hozta az emberekhez a saját személyes életük kérdéseit, vagyis ezek a nehézségek épen nagyságuknál fogva, a személyes élet terén tűnnek fel különösen és a személyes életnek van szüksége rá,

hogy abban adjon valamit az igehírdetés. Az Ige ma sokkal nagyobb személyes hatalomnak tűnik fel, mint eddig s valahogy az az út, mely az Igétől az egyes élet kérdéseig vezet, s mely eddig homályos volt, ma sokkal világosabbnak tűnik fel, mint ezelőtt. Ez arra a lehetőségre mutat rá, hogy ma a Bibliát sokkal közelebb lehet hozni az emberekhez, mint eddig. Olyan személyes kérdésekkel, melyeket eddig, akinek voltak, vagy elaltatott magában, vagy pedig óvott és féltett attól, hogy más tudomására hozza, ma nem zárkózik el, hanem odabocsátja azokat a mások ítélte alá, nem azért ismét, hogy boncolás tárgyai legyenek, hanem, hogy azokban útbaigazítást és tanácsot kaphasson. Sok ilyen megnyíló szívet lehet látnia annak, aki úgy közeledik az emberekhez ma, hogy érdeklődik ezek iránt és megnyugtatót akar nekik vinni.

S evvel együtt az emberekre nézve sokkal komolyabb életügy kezd lenni a keresztyénség, mint ezelőtt volt. Nem elméletet keresnek benne, hanem életet. A keresztyén hit és élet nagy kérdései nem elméletileg érdeklik őket annyira s bennük nem annyira vitatárgyat, megcáfolásra való elméletet látnak, mint inkább kezdik érezni azok jelentőségét a maguk életére. Olyan körökben, melyek eddig távol állottak attól, hogy számukra a keresztyénség mást jelentsen, mint olyan tételeket, melyek felett vitatkozni lehet és kell, s amelyekben a keresztyén hit egy-egy kérdése azonnal a legélesebb kritikát hívta ki, melynek célja volt, hogy a tétel paradox, tarthatatlan, emberi értelem előtt képtelen voltát bebizonyítsa és evvel véleménye szerint megcáfolja: ma a keresztyén hit és élet kérdéseit kezdik az emberek az élet szempontjából nézni, a benne levő paradoxonokhoz hozzászoknak és kezdik sejteni, hogy azok megoldása túl van a gyarló és véges emberi értelem és logika határán.

Mindezek a vonások, melyek alapjukban a lélek fejlődésében egy új korszak jelenségei és egy nagy átalakulás rész-tüneteményei, élesen szemben állanak igehírdetésünk jelen irányával, mely még a régi lelket tartva szem előtt, sokszor kész a megalkuvásra és bizonytalankodásra olyan kérdésekben, melyekben ma az emberek épen határozott és biztos magatartást várnak az igehírdetőtől, sokszor eláltalánosítja épen azokat a kérdéseket, melyekben a lelkek személyes következmények iránt érdeklődnek és elméletekkel és bizonyításokkal áll elő olyan esetekben, mikor az a lélek arra kíváncsi, hogy a maga életét és annak kérdéseit lássa meg az Ige tükrében, annak az életnek kérdéseit, melyet maga nem bír elhordozni és amelyhez erő és támogatást keresne azon az úton, mely eddig ismeretlen volt előtte. Így nem csoda, ha sok lélek csalódással megy tovább az olyan igehírdetés után, mely épen ezeket nem tudja adni az Ige alapján.

4. Ha ezek alapján meg akarjuk keresni azokat az elemeket, melyekben igehírdetésünk átalakulásának állania kell,

szintén két oldalon nézhetjük azokat, az igehirdetés tartalmában és formájában.

Tartalmilag az igehirdetésnek határozottan az Ige hirdetésének kell lennie, vagyis benne nem emberi momentumok, nem emberi beszéd, hanem Isten örök és változhatatlan Igéjének kell hangoznia. Az Ige szentsége, mint előbb mondtuk, magyarázhatatlansága és az igehirdetés kötelezettsége közti ellentét nyilvánvaló itt. Két dolog áll szemben egymással: az Ige, melynek tartalma Isten akarata, változhatatlan, emberekhez nem alkalmazkodó, amelynek csak engedelmeskedni lehet, csak hódolattal meghajolni előtte, csak elfogadni. Ez az engedelmeskedés az ember számára élet, az elzárkózás halál. Az evangélizáció feladata rámutatni az embereknek arra, hogy Isten akaratát keresniök kell, az igehirdetés a már Isten után vágyó lelkek számára felmutatása Isten akaratának. A másik, ami evvel az akarattal szemben áll, az ember, aki ez Igével, akarattal szemben semmi, aki ezt az akaratot elfogadva, élete egyetlen lehetőségét fogadja el. Az igehirdetés tehát tartalmában Isten Igéjének a felmutása lehet csak és pedig az emberi élet minden vonatkozásában. Ezek a vonatkozások csak annyiban érdeklik az igehirdetést, amennyiben az Igének alkalmat akarnak adni a munkára s amennyiben az ember és Isten közti viszonyra vonatkoznak. Nem lehet tehát az igehirdetésben semmi, ami nem arra vonatkozik, ami az embernek Isten akaratát kijelenti és hirdeti; társadalmi, egyéni, kulturális stb. kérdések csakis annyiban érdekelnek bennünket, amennyiben azok az ember és Isten közti viszonyra vonatkoznak. De viszont nincs fontosabb viszonya az embernek, mint az, hogy hogyan áll Istennel, ez a kulcsa és titka minden életnek, így tehát az igehirdetés körébe tárgyilag minden beletartozik, de csakis abból a szempontból, ami Isten akaratára vonatkozva tárgyalja azt a kérdést. Minden kérdésre ad feleletet az Ige, de minden kérdésre csak az Ige ad feleletet.

Formájában az igehirdetésnek figyelemmel kell tartani azt a tényt, hogy Isten emberi lelkek által akar szólni az Ő népéhez, és emberi lelkekhez akar szólni. Ebből következik, hogy az Ige belép egy emberi életen keresztül emberi lelkek viszonylataiba. Minden esetben az Ige, mikor emberek által szólott, az illető lelkek egyéni sajátságai, körülményei kereteiben szólott. Amint Isten Fia testté lett és felvette a testi élet összes korlátait, a hely, idő, a test gyöngeségei, fájdalmai, sőt a test halálának korlátját is, mert Isten számára ezek nem korlátok, hanem eszközök voltak, melyeken keresztül meg akarta jelenteni magát, úgy az Ige az igehirdetésben felveszi az emberi szós, az emberi kifejezések kereteit, felveszi egy emberi személyiség korlátait, mert Isten ezek által akar szólni az Ő gyermekeihez. Szólhatna másképp is és szól másképp is, a természet jelenségeiben, eseményekben, stb., de az igehirdetésben ezek által szól. Akit erre Isten eszközül kiválaszt, attól nem

kívánja azt, hogy levetkezze a maga egyéniségét és megsemmisüljön, de kívánja azt, hogy teljességében az Ő igéje szolgálatára álljon, azaz egész egyéniségét és annak minden erejét az Ige rendelkezésére bocsássa. Itt van az igehirdető számára az a feltétel, hogy általa csakugyan Isten szólhassa a maga akaratát. Egy feltétlen meghódolás Isten Igéje előtt: ez az, ami az igehirdetőt csakugyan az Ige hirdetőjévé teszi. Ez a meghódolás azt jelenti, hogy életében, munkájában adja át teljesen magát Isten akaratának, ezt az akaratot fogadja el élete gyanánt. Nem hirdetheti tehát az Igét egy olyan lelkipásztor, aki nem adta át magát teljesen Istennek, akinek az életében más célja van, mint az, hogy egészen Isten szolgálatára álljon, aki magának él, aki a külső élete erősítésében annyira el van merülve, hogy csak fenntartással tud engedelmeskedni Istennek, akinek maga az Isten Igéje nem mindennapi eledele.

És ezt az igehirdetést Isten emberekhez intézi. Az igehirdetés az embert úgy nézi, mint aki Istené, akinek a Krisztus váltságában része van, de mint akinek ez a váltság az életében tényleges erővé kell, hogy legyen. Ez a két tekintet a következőt jelenti: egyrészt azt, hogy az ember számára a kegyelem biztosítva van a Krisztus halála által, azt nem kell kiérdemelnie, megszereznie, csak elfogadnia. Tehát az igehirdetés egy már meglévő kegyelemről beszél és nem olyanról, mely még ezután jön, egy már meglévőről, melynek javai által az ember megnyerte mindazt, amit Isten neki és vele adni és cselekedni akar. Másrészt azonban az igehirdetés tudja, hogy ez a váltság csak a hívőknek szól, általa csak az lép be Isten igéretei birtokába, aki hisz, vagyis Isten akaratát iránt engedelmesen elfogadja ezt az akaratot élete alapjává. A hit sem emberi dolog, nem embertől származik, a Szentlélek ajándéka, de eszköze az igehirdetés, mely által Isten akaratát prédikáltatja és az emberek tudomására hozatik. Tudja, hogy az ember előtt egyetlen akadály van, mely meggátolja abban, hogy ezt az akaratot elfogadja és higgyen, ez az akadály a bűn. Minden akadály csak ezen egy szempontból jön tekintetbe, mert akadállyá akkor lesz, mikor bűnné lesz, vagyis akkor lesz bűnné, mikor akadállyá válik. Fel kell tehát mutatnia az embereknek azt, hogy a bűn különböző formában hogyan tudja őket Isten akaratával ellenszegülésre bírni és hogyan lehet abból szabadulni, felmutatja a bűn rettentő bűnöségét, s vele szemben a kegyelem nagyságát és a Szentlélek segítő erejének készségét. Mivel a hit hallásból van, a hallás meg prédikálás által, ebből következik, hogy ezt hirdetni kell azoknak is, akik még teljesen szemben állanak Istennel és nem is akarnak hallani megtérésről, mert sohasem tudjuk, hogy Isten nem épen ez által akarja-e őket megnyerni és akaratát elfogadására bírni. Szükséges az igehirdetésnek ismerni a lelkeket és tudni, hogy a bűn milyen változatos módon és

eszközökkel szokta megtámadni a lelkeket, hogy rámutathasson, mi a bűn és megvigasztalhassa a kétségbeesett lelkeket, de figyelmeztesse azokat, akiknek szemeit megvakította a bűn, hogy ne lássák, mi Isten akarata.

Isten országa nem beszédben áll, hanem erőben. Abban az erőben, amelyet Isten az Ő Igéjében ad és amelyet reánk bizott, hogy mutassunk másoknak. A mi beszédünk ne emberi bölcsesség hitető beszédében álljon, hanem ennek az erőnek a megmutatásában.

I. L.

Paul Gerhardt.*

II.

Költői munkássága.

Gerhardt Pál költészete mottójául alig lehetne találóbb ígét írni, mint Róm. 8. 28-at: „... azoknak, akik Istent szeretik, minden javokra van.” Költészetének alapvonása az elpusztíthatatlan, bátor, bensőséges optimizmus; akármiről is énekel, minden mögött a jóságos, szerető mennyei Atyát látja, akinek egfőbb célja a maga végtelen, mérhetetlen szeretetét árasztani az egész világra, de főképpen az emberre. A modern valláspszichologusok nagy érdeme, hogy kimutatták: kegyességet tanulmányozni legjobban a vallásos költészetben lehet, mert a puszta, önkéntelen, közvetlen, a szív mélyéből feltörő érzésvilágot a költészet adja nekünk a legjobban. Nos, a lutheri bizodalom és örömteljes, mély hívő kegyességet a Luther postilláin kívül sehohsem kapjuk oly csodálatos tisztaságában, mint Gerhardtnál. S hogy Gerhardt *sohasem* mesterkéltpoéta, azt legjobban bizonyítja, hogy a szó legnemesebb értelmében vett *alkalmi költő*. Alkalmi költő, akinek finom, érzékeny lelke, érző szive mindenre reflektál, amit Isten ad neki s mivel magától értetődő, természetes érzése az, hogy *mindent* Isten ad, költészete *tárgyait* tekintve végtelen gazdag. Ennek a külsőleg csöndes életű, csak a maga lelkipásztori körében mozgó embernek a világa, ha nem is nagy, de ami a nagyvilágból az övé, annak tud örvendeni mélyen, bensőségesen, mint ahogy mi is örvendeni tudunk kicsiny ajándékoknak, ha olyantól kapjuk, akit szeretünk s akinek szeretetét érezzük. Gerhardt valaki olyannak a szeretetét érezte, akinek érzései változhatatlanok, örökkévalók s múlhatatlanok: az Istenét, az Atyáét. Amit kapott, nem volt sok

* E cikkből az első közlemény lapunk 7–8. számában jelent meg.

s abban is mennyi olyan, aminek el kellett volna csüggesztenie őt: nehéz élet, késői elhelyezkedés, kényes pozíció, amit föl kellett adnia, betegeskedő hitves, gyermekei halála s a háttér a harmincéves háború és az azt követő szerencsétlen, nyomorult, sivár korszak. De neki mindez csak arra szolgál, hogy annál jobban kapcsolódjék Istenhez; minél több a nyomorúság, baj, csapás, minél erősebb a nyomorúságban tehetetlenségének érzése, annál biztosabb benne, hogy épen ezért szorul rá Istenre, annál erősebb a meggyőződése, hogy Isten a nyomorúságban akarja őt egészen magához kapcsolni, a magáévá tenni. Amikor erről énekel, akkor legáradóbb a szíve, legköltőibb a nyelve, legszárnyalóbb a művészete s legerősebb művészetének hatása. Mint vallásos költő-typusnak, itt érzik legerősebben s legnyilvánvalóbban lutheránus mivolta. Legművészbibb költeményei: „Hogy ne dicsérem az Istenet,“ „Óh fő, vérző sebeikkel“ s a „Bizzad minden útatad . . .“ — az *Isten után vágyakozó s Istenben elnyugvó ember, meleg, optimista, bizakodó, bizonyosságához eljutott égis zengő boldog, hálás dalai*. Pünkösti énekei, amelyekben az élő, eleven, működő, uralkodó s kormányzó Szentlélek-Istenről kellene énekelnie, szárnyukszegettek bennük csak a hívő kedély ünnepeit tudja megénekelni. Csodálatos vonása a Luther utáni lutheránizmusnak, hogy a Luther Kiskátéja Apostolicum harmadik hitágazati magyarázatának himnusza után, mely a maga theocentrikus jellegének a legközelebbi kapcsolatot adhatta volna s adhatná a kálvinista, tisztán theocentrikus kegyességgel, az ortodoxia lutherizmusa óta a lutherizmus jellegét a második hitágazat magyarázata határozta meg döntően, melyben pedig a hangsúly mindig az „én“ szócskán van s mely a lutherizmus karakterisztikumául az egocentrikus vonást tette. Gerhardt a lutheránus orthodoxia papja volt . . .

De annál csodálatosabb, hogy a szigorú, formalisztikus orthodoxia idején annyira tudott igazi szubjektív költő lenni: sivár, kopár, mezőn, magas sziklaktól körülveve égnek törő, színes, illatos virág, ragyogó élet. Vallásos művész volt s ha theologiai irányok változnak is s könyörtelen logikával és *dialektikával* mutatnak rá arra, hogy nincs *vallás*, nincs vallásos *élmény*, mert csak *Isten* van s nincs jogosultsága az *emberinek*, mert csak a *szentségé* az élet, az emberi szív, mert *emberi*, *Isten után* fog vágyakozni s vágyakozásának szárnya minden időben a leginkább Gerhardt költészete lesz. Isten a mező kopárságát virággal ékesítette; kedvessé akarta tenni az ember

számára. Az élet sivártalanságában, mikor kopárrá lett egy nemzet élete s csak az ortodoxia sziklaszilárd tanai mutattak zordonan az ég felé, adta Isten az élet virágzó költészetét, mely kedvet, biztatást, a léleknek szárnyalást, bizonyosságot s így erőt, életet adott... Milyen érett Gerhardt költészetére a mi korunk s mégse a mi korunknak adja őt Isten! Szívünket, korunkat, Gerhardtot Isten egymás számára teremtette.

Járosi Andor.

III.

Költeményeiből.

1.

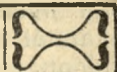
<p>1. Hogy ne dicsérném az Istent.
Zengedező énekkel.
Ki dolgában oly bölcs, oly szent,
És jót tesz mindenekkel,
Ő minden áldások Atyja.
Csupa jószág, szeretet,
Ki engem bölcsen vezet
És hű szívét hozzám hajtja.
Minden elhagy, elfeled,
Isten vég nélkül szeret.</p>	<p>4. Lelke hűséges vezé em,
Kit mellém örül adot,
Míg örök hazám elérem
S itt hagyok bút, bánatot.
Ki meggyújtja hitem lángját,
S biztat, hogy éltem Atyja,
Gyermekét el nem hagyja
S elveszi a sír fulánkját.
Minden elhagy, elfeled,
Isten vég nélkül szeret.</p>
<p>2. Mint ahogy a sas kicsinyét
Szárnyával betakarja,
Engem is befedez, megvéd
Az Ur hatalmas karja.
Már anyám méhétől kezdve,
Midőn életet adott,
Áldásit, mint harmatot.
Reám bőven hintegette,
Minden elhagy, elfeled,
Isten vég nélkül szeret.</p>	<p>5. Ég és föld ezer csodát,
Szolgálatomra adá
Mit szemem lát s szívem áhit,
Tőlem meg nem tagadá.
Áldást hint hegyen és völgyön,
Jóságából meglelem
Mindennap eledelem
S úrrá tett engem a földön.
Minden elhagy, elfeled,
Isten vég nélkül szeret.</p>
<p>3. Nem kimélte szent fiát sem
Ő nagy szeretetében.
Kárhozatból, hogy kimentsen,
Odaad'a énértem.
Oh nagy az Isten kegyelme,
Melynek csodás mélyé e,
Bármint kutat, nem ér le
Az emberi véges elme.
Minden elhagy, elfeled,
Isten vég nélkül szeret.</p>	<p>6. Ha a szenvedés szememből
Fájó könnyeket fakaszt,
Segedelmet küld a mennyből
S jókor elfordítja azt.
Ború után az ég derül,
A viharos, zord telet
Felváltja a kikelet
S a hívő szív újra örül.
Minden elhagy, elfeled,
Isten vég nélkül szeret.</p>
<p>7. Minden nap megújul rajtam,
Jó Atyám, szereteted;
Hogy ne zengne néked ajkam
Hálát és dicséretet!
Csak Te vagy én boldogságom,
Hő imára két kezem
Im buzgón összeteszem;
Későn-korán Hozzád vágyom,
Míg ott fenn szól énekem
Megdicsőült nyelveken.</p>	

1. Oh Jézusom, mily boldogok
 Kiknek szívük együtt dobog
 S egymás javán örvendenek ;
 Szent frigyükben bőven veszik
 Áldásodnak gyümölcsseit
 S hálát mondnak nevednek.
 Mi szép a kép,
 Hol a két fél szívet cserél
 S egyetértve eggyé lesz eszövétségbe

2. Gyümölcsfa a család feje,
 És szőlőtő a hitvese,
 A gyermekek virégek.
 Örüljetek házasfelek :
 Az Ur vigyáz e kert felett,
 Gondot visel reátok
 Tőle jó le minden áldás,
 Boldogulás, szerencsétek !
 Azért csak őt dicséritek !

3. Bár szemetek könnyüket ont,
 És nehezül rátok gond
 Súlyos házi keresztel :
 Ne hagyjon el a türelem,
 Az Urnál van segedelem,
 Ő senkit se felejt el.
 Gaz, vigasz lesz részetek
 Ne féljetek, bú és bánat nyomán,
 Boldog öröm támad.

4. Mi Jézusunk, oh el ne hagyj,
 Tanács, segítség csak te vagy,
 Mindennemű szükségben.
 Dicsérni fogunk tégedet,
 És áldani szent nevedet
 E földön és az égben.
 Jövel, közel légy hozzánk,
 Hogy hozzon ránk házasságunk
 Áldást, melyet tőled várunk.

Isten megismerésének problémája.

Kálvin genfi kátéja azzal a kérdéssel kezdődik: Mi az emberi élet főcélja? És felel: Isten megismerése. Mi a legfőbb jó az emberre nézve? Kérde tovább. És felel ismét így: Ugyancsak Isten megismerésre. Isten megismerésénél nagyobb kérdés nincs. Nem csak a hitnek a legnagyobb kérdése, de a legmagasabbrendű tudományosságnak: a filozófiának is végső, titkos alapja, melyre vonatkozik minden más kérdés: Kicsoda az Isten? Az egész szellemi élet legmélyebb lényegében nem egyéb, mint nagy küzködés és viaskodás: Isten megismeréséért.

A) A régi keresztyén theologia Isten megismerésének három útját jelölte meg: a) *via eminentiae*, b) *via negationis*, c) *via causalitatis*.

a., *via eminentiae* alatt emberi tulajdonságok felfokozását értették. Mindaz, ami az emberben, mint tulajdonság bizonyos mértékig meg van, Istenben rendkívüli mértékben feltalálható, tehát csak fel kell fokozni az emberit. Ez a módszer azon az elven alapul, hogy mindaz, ami az okozatban meg van, mindennek előtt meg van a teremtő okban. Ha az emberben van értelem, akarat, bölcsesség, igazságosság és jóság mindezek különös mértékben meg vannak Istenben.

A Szentírás is követi ezt az utat, amikor Istent szemlélhetővé akarja tenni s kétségtelen, hogy nélkülözhetetlen is Isten megismeréséhez, azonban csak a *via negationis*-szal kapcsolatosan, mert hiszen Isten még az emberhez hasonló tulajdonságaiban is „egészen más”, ellenmondóan más, mint minden emberi — világi — történelmi.

b) *via negationis* alatt értjük Isten ama megismerésének útját, amely abban áll, hogy minden véges emberit tagadunk Istenben. Ha mi teremtmények függők vagyunk, Ő független (*independens*), ha mi határoltak, Ő határtalan (*infinitus*), ha mi testiek, Ő testetlen (*incorporeus*), ha mi megmérhetőek vagyunk, Ő megmérhetetlen (*immensus*), ha mi halandók vagyunk, Ő halhatatlan (*incomprehensibilis*). Ez az út is sok áldást kínál az által, hogy óv attól, hogy Istent a teremtményeivel mérjük, azonban mégis Isten mint valami megfoghatatlan tárgyat besorozza a tárgyi világba s fogalmilag megragadhatónak veszi.

c) *via causalitatis* Istennek a véges okok során való megismerését tanítja, vagyis azt vallja, hogy minden okoron keresztül eljuthatni az utolsó, végső okhoz, Istenhez. Egyike azoknak a

régi argumentumoknak, amelyekkel Isten létét bebizonyítani akarátát s amelyeket a „mindent összezuzó“ Kant — helyénvalóan — lehetetlenné tett. Ezen az úton semmiképen sem jutunk el Istenhez, hanem csak ennél a világnál maradunk, mert a végső ok semmi más, mint ennek a világnak a világ-alapja, de nem Isten.

Mindezek az utak fogalmi utak, fogalmi meghatározással akarják Isten megismerését elérni. Isten azonban nem „adott“ tárgy, mint bármely tárgya a megismerésnek, nem olyan, aki bárkivel összehasonlítható lenne s mint valami nemi-fogalom akár a determináció, akár az abstrakció útján elérhető lenne.

B) Isten megismerésének újabb útja és módja az, amelyet a liberális kritikái teológia követett, t. i. a *vallásos tudaton át való megismerése*. Ezt az utat különösen *Schleiermacher* verte. Az ő felfogása szerint a keresztyén kegyességnek Istenhez csak annyiban van köze, amennyiben mint „isteni“ az érzelemben, a kegyes tudatban adva van, amennyiben azon túl esik, annyiban minden tapasztalaton is kívül van, tehát nem kérdés számunkra. Ezt az álláspontot különösen élesen világítja meg az a párbeszéd, amelyet egyszer valaki *Richard Rothe*-val folytatott. Ugyanis valaki *Rothe*-tól Ethikájával kapcsolatosan azt kérdezte: „Nem borzad e attól, hogy Istent analizálja?“ Amire *Rothe* így felelt: „Ich analysiere nicht Gott, sondern meinen Gedanken von Gott.“ Isten megismerésének ez az útja is tehát teljesen az emberi életszféra határain belül marad s valójában nem Isten, hanem az ember megismerését szolgálja. El kell ismernünk ugyan, hogy Istennek hatása az emberi tudatban, az emberi érzelemben és az emberi gondolkodásban visszatükröződik, de csak ezekből a hatásokból való visszakövetkeztetés annyira bizonytalan, hogy a legsúlyosabb tévelygéseknek vagyunk kitéve.¹

C) Egy harmadik lehetősége Isten megismerésének, amely, mint ilyen teologusok között nagyon elterjedt: a *tapasztalatnak és az átélésnek* az útja. Nem kifejezetten keresztyén út, hanem egyetemes vallásos út és mód. Ez a lehetőség azon az előfeltételen nyugszik, hogy minden emberi lélekben ott szunnyad, vagy ott él egy diszpozíció, amely magára a legfőbb valóságra irányul s amely, ha egyszer kifejlik, mint közvetlen tapasztalat minden bizonyítás nélkül, képes Isten megismerni s az embert vallásos emberré tenni. E szerint a gondolkozás szerint, ha valaki Istent nem ismeri, az annyit jelent, hogy hiányzik lelkéből az Isten megismerésére kényszerítő tapasztalat.

Ez a felvétel a keresztyénségen belül úgy hangzik, hogy a Szentlélek minden más expediens kizárásával megtanítja az embert Isten ismeretére. Gondoljunk itt a különféle spirituálisztikus-misztikus rajongásokra, amelyeknek súlyos tévely-

¹ Ernst Troztsch: Glaubenslehre Lpel 1925. 125 és köv. lapok. Martin Rade: Glaubenslehre. Gotha. 1926. 68 és köv. lapok.

gésük elsősorban abban van, hogy magát a Szentlélek-Istent csúfolják és hazudtolják meg, amikor a Szentlelket elszakítják az Igétől s az Igét a Szentlélek mellett feleslegessé teszik.

Az Istenre irányuló különös és közvetlen tapasztalat lehetőségét nem tagadjuk, ellenkezőleg hálaadásossággal ismerjük el, hogy Isten minket ilyen tapasztalattal felruházott: valljuk, hogy Isten ezt a tapasztalati készséget bennünk az Ő Szentlelkével ébresztgeti, aktivitássá változtatja, ébren tartja, azonban meg kell állapítanunk, hogy úgy a tapasztalatban magában, mint a Szentlélek vezérlő munkásságában hiányoznak azok a biztos jegyek, amelyek meggyőzhetnének és bizonyossá tehetnének minket afelől, hogy tapasztalatunk és a Szentlélek által való megvilágosításunk valóban helyes úton vezérel-e minket? Kérdezhetjük *Kálvin*-nal, hogy vajjon akkor, amikor a Sátán a világosság angyalává változtatja magát, micsoda tekintély diktálja nekünk azokat a biztos és megkülönböztető jegyeket, amelyek félreismerhetetlenül meggyőzhetnek minket arról, hogy Isten-megismerésünk helytelen utakon jár? Azok, akik a Szentlélek által való megvilágosítással hivatkozva dicsekednek vigyázzanak, mert közel áll hozzájuk a veszedelem, hogy — *Kálvin* szavai szerint — „a Szentlelket inkább önmagukban, mint Istennél keresik” és magukban álló közvetlen tapasztalataikban nem Istent, hanem önmagukat találják meg.

D) Isten megismerésének elve — református keresztyén álláspontról — kétségtelenül a Szentlélek. Magunktól nem vagyunk alkalmasok valamit gondolni — „... ellenkezőleg a mi alkalmas voltunk Istentől van.” (II. Kor. 3:5). „Mi pedig az Urnak dicsőségét mindnyájan fedetlen arccal szemlélvén ugyanazon ábrázatra elváltozunk, dicsőségről dicsőségre, úgy mint az Urnak Lelkétől” (II. Kor. 3:18). „Ama vigasztaló pedig a Szentlélek, akit az én nevemben küld az Atya, az mindenre megtanít majd titeket, ...” (Ján. 14:26). És végül „... senki sem mondhatja Urnak Jézust, hanem csak a Szentlélek által.” (I. Kor. 12:3). A Szentlélek belső bizonyágtétele nélkül csak, mint vakok sötétségben tapogatózunk s Isten-ismeretünkben a legnagyobb csalódásnak vagyunk kitéve. Isten lehet minden egyéb, lehet Abszolútum, Világlény, Ősök stb. csak nem Isten, amint hogy Krisztus is a Szentlélek bizonyágtétele nélkül lehet bölcs, mester stb. csak Krisztus nem lehet.

A Szentlélek belső bizonyágtétele azonban az Igéhez van kötve, vagyis Isten megismerésében a Szentlélek munkája az Ige hatásától elválaszthatatlan. A *mi református keresztyén gondolkodásunk szerint a Szentlélek és az Ige korrelatív valóságok*. A Szentlélek magával mindig egyező és azonos, magához mindenben következetes és sohasem változik. A Szentléleknek ez a magával való azonossága és egész működésének törvényszerűsége az Igében nyer kifejezést. Hogy a Sátán lelke ne férközzék hozzánk a Szentlélek neve alatt, Isten azt akarja, „... hogy a Szentírásban adott képeről ismerjünk rá.” „... a

Szentlélek az az Ő igazságával, melyet a Szentírásban kifejezett, oly szoros összeköttetésben áll, hogy erejét akkor hozza napfényre és fejt ki valójában, amikor az Igének meg van az őt megillető tisztelete és méltósága. S ezzel egyáltalán nincs ellentétben... hogy t. i. maga az Isten sem bizonyos előttünk, ha a Szentlélek bizonyossága nem támogatja.”¹

Mindezekből kitűnik, hogy Isten megismerésében a Szentlélek és az Ige kölcsönös kötelékkel vannak egymáshoz kapcsolva. Az Igébe vetett erős hittel egy időben ragyog fel előttünk abban a Szentlélek, amely velünk az Igében Isten képét láttatja meg és viszont, amikor az Igében Isten igaz képét ismerjük fel a Szentlélek az, amely bizonyossá tesz, hogy ez a kép való és igaz.

Isten megismerésének problémáját egyedül csak Isten oldja meg számunkra, azáltal, hogy Ő maga tesz bizonyosságot magáról az Ő kijelentésében, amely a Szentlélek által az Igében és az Ige törvénye alatt működő Szentlélek világosságában nyilván áll előttünk.

T. S.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

¹ Kálvin: A keresztyén vallás rendszere. I. könyv.

„**Harangszó.**“ Református vallásos néplap. Szerkesztik: Nagy Lajos és Derzsi Endre. Székelyudvarhely. Megjelenik december, január és február hónapokban minden vasárnap. Előfizetési ára: 50 lei.

Ez a lap első számában új formában és bővebb terjedelemben jelenik meg. Ugy érezzük, hogy a magyar ref. egyházunk még mindig keveset tett ennek a lapnak és vele egy komoly vallásos néplapnak terjesztése érdekében. Annyi felől hangzik fel állandóan a panasz és kivánság, hogy legyen egy református néplapunk, hogy mikor e két szerkesztő évek óta küzdve a részvéllenséggel ezt a néplapot szerkeszti, észre sem vesszük, hogy már van egy ilyen és nem az lenne a feladat, hogy állandóan új után kiáltunk, hanem, hogy álljunk neki a már meglévő terjesztésének. Kétségtelen, hogy ennek a lapnak is vannak fogyatkozásai, de bizonyos, hogy ha a ref. lelkészek és tanítók mellé állnának, a lapnak is jobban módjában állna e hibák kiküszöbölése. A lap irányában föltétlenül gondoskodni kellene róla, hogy határozottabb evangéliumi szellemet képviseljen. Jelen számában különösen az „Igaz történetek“ c. sorozatnál felülről az a tendencia, mely a papok tekintélyét ilyen kis történetekkel akarja emelni. A szekták ellen nem ezzel az eszközzel kell dolgoznunk. Nagyon szükséges a reformátorok és általában egyh. történeti személyek ismertetése, ami Kálvin János életének ismertetésével van megkezdve. A „Kronika“ rovat szintén nagyon találó képet ad az egyház életének főbb eseményeiről. Szükség van a lapba elbeszélésre, olyan cikkekre, melyek a ref. öntudatot erősítsék, apró, de a közölteknél találóbb illusztrációkra, stb. Lelkész és tanítótársaink között sokan vannak, akik tudnának ilyeneket írni és ez jó alkalom volna arra, hogy mindenki tehetsége szerint hozzájáruljon ehhez a munkához. Ez a mi egyetlen református néplapunk, mely már évek óta megjelenik s mely megérdemelné, hogy egész éven át megjelenővé tétessék. Ezt meg is lehetne tenni. A katolikus egyház most indít meg egy kath. néplapot, nem ijedve meg attól, hogy egységbontás vádját vetik a sze-

mére. Mi sem nyugodhatunk bele, hogy mikor ki akarjuk ke-
rülni ezt a vádat, egyuttal elveszük magunktól már meglevő
eszközeinket. Ha nem állunk határozottan e lap mellé, meg
fogjuk érni nagyon hamar, hogy a kath. néplapot látjuk beke-
rülni a hiveink kezébe. Mert a lanyha védekezésnek a vere-
ség szokott a vége lenni.

„Református Igehirdető“. Szerkesztik: Forgács Gyula, Be-
reczky Albert. Tahitótfalu. VII. évf. Előf. ára egész évre 10 pengő.

Ez a folyóirat, mely már hetedik évfolyamában jár, tar-
talmaz elmékedéseket és a munkáról szóló cikkeket lelkészek
számára, prédikációkat és beszédeket, „Vasárnap délután“ c.
rovatában a család számára készült elmékedéseket. Ezenkívül
a gyülekezeti munka számára is ad indításokat. A lap evan-
géliumi szellemben akar segítségére lenni a lelkipásztornek
munkájában. A benne megjelent beszédek és cikkek propaga-
tív természetűek, az Isten Országa ügyére akarják a figyelmet
irányítani, felmutatva azt, hogy mit kíván Isten Országa ügye
az egyes embertől. Köztük különösen a Vass Vincze cikkei,
Forgács Gyula, Hetesy Kálmán, Vincze Elek és Muraközy Gyula
beszédei olyanok, melyek sok értékes indítást tartalmaznak. Kész
beszédek közlését, vagy erre egy külön folyóirat fenntartását
nem tartjuk elég szerencsésnek, mert ha a beszédek nem el-
mondásra vannak szánva, akkor felesleges tömegben jelennek
meg, tanulmányozás céljából elég, ha ritka esetben közöltetik
egy olyan beszéd, mely felfogásában és kidolgozásában min-
taszerű. Inkább anyag és vázlatok azok, amit a lelkészek legjob-
ban használni tudnak anélkül, hogy önállóságukat veszélyeztetné.
E lap mindezek dacára is nyeresége egyházi irodalmunknak.

I.

Ahitat percei.

Utmutató a Biblia naponkénti olvasásához.

1927. Január hó.

1. *Ésaiás 48: 17.* Isten végtelen fenségű személyes hatalom és akarat, teremtő és világleltető Úr. Mit gondolsz, lehetsz-e akadály a Ő akaratának és megsértője szentségének? Vajjon nem remegő szívvel, mélységes áhitattal és örömkönnnyekkel kell-e tudomásul vened, hogy Ő Fiában Megváltó Kegyelem, a megszentelődés útján üdvösségre tanító és vezető Szentlélek?! *Imádság:* Atyám, áldott légy, hogy Szent Fiad által megmutattad a Neked való engedelmesség egyedül lehetséges és hasznos útját.

2. *Máté 4: 23.* Egyedül Jézus, az Orvosa ennek a beteg világnak a mi szegény, fájdalmak által gyötört, és erőtlén szívűnknek. Micsoda döreség azzal áltatni magunkat, hogy egészségesek lévén, nincs szükségünk az Orvosra, vagy Ő nem tud rajtunk segíteni! És micsoda kegyelem Isten részéről, hogy szent Fia ma is közöttünk jár és meggyógyít minden betegséget és erőtelenséget, ahol hitet és bizalmat talál! *Imádság:* Jó Atyám, vonj engemet egészen a Te Szentfiad közelébe, hogy a belőle reám átáramló Lélek ereje kiűzze a hitetlenségnek és bűnnek ördögeit.

3. *Máté 4: 10.* Ebben a világban két óriási erő vív élet-halál harcot értünk és rajtunk keresztül a győzelemért: az isteni Szeretet és a sátni Gyűlölet és önzés. Tudod-e, hogy csak a kereszt oltalmába menekülve s az éretted tusakodó Kegyelemnek átadva magadat, hogy fel kísértésével a mindent ígérő, de üdvösséged ellen törő Sátán? *Imádság:* Atyám, csak a Te Szent Fiad keresztjébe fogózva győzhetem le a gonosz Kísértőt. Te harcolj velem és éretem.

4. *Jeremiás 29: 13.* A kegyelmes Isten bírásáért kemény, sőt rettenetes tusát kell megvívni; át kell menni a nyomorúság vizein, folyni kell a bűnbánat könnyeinek és a szív teljességének égni kell a vágytól. Úram pusztíts el, vagy „jelenjél meg világosan!” Csakis önző szívűnk teljes odaadásával látja meg hitünk felnyíló szeme az előnkbe jövő hatalmas és szentséges Istent, mint könyörülő és szabadító Kegyelemet. *Imádság:* Hányszor elhomályosul hitem szeme, Uram, és elveszítelek magam elől; oh, ragyogjon előttem mindig a Te dicsőséged.

5. *Máté 4: 19.* Isteni Megváltónk valóságos követésének utja a reánk bízott lelkek megmentésére folytatott hódító munka az Ő számára. Önzés volna az evangéliumot csak a magunk számára kisajlítani. Hitvesedet és gyermekeidet bár, rávezetted-e Jézus útjára? *Imádság:* Atyám, piruló orcával, lesütött szemmel és elrejtőzni akaró szívvel kell beismernem, hogy milyen kevés eredményt tudok felmutatni Neked. Ne vess el engem, de tégy alkalmasabbá a Te szolgálatodra.

6. *János 1: 47.* Hogy kicsoda Jézus, azt nem lehet a közönyösség találgató távolából, a csúfolódók székéből, vagy e világ szerinti bölcselkedéssel elintézni s mellette, vagy ellene szavazni. Jézussal találkozni kell, őt látni kell, hogy boldog rabjaként hódolattal és ujjongva vallhassad róla: „Te vagy az Isten Fia!” *Imádság:* Uram, láttasd meg velem Fiadat a Te dicsőséged képében, hogy rabulejtő és üdvözítő ígérétének hatása alatt hű bizonyágtévője legyek környezetemben.

7. *Jeremiás 31: 3.* Isten „könyörülő és irgalmas Ur, késedelmes a haragra és nagy kegyelmű”, érdemeinkre hivatkozva egy percig nem élhetnénk. Irgalmasságát lényege: tökéletes szeretete indokolja, az, hogy Ő magára nézve teremtett minket. A Golgota keresztjén kívül kell-e még egyéb bizonyág az Ő örökkévaló, megváltó szeretetéről? *Imádság:* Te ismered Atyám az én Hozzád való szeretetemnek határait, feltételeit és minőségét. Szent Fiadban fedezd el az én fogyatkozásaimat és ne cselekedj velem és ne fizess nékem bűneim és álnokságaim szerint.

8. *Lukács 5: 5.* A sokszor hiábavalóságnak tartott Jézus iránti engedelmisség nem egyszer és nemcsak a Péter eseténél mutatott fel csodálatos eredményeket. Hát még, ha hittel és semmit sem kételkedvén adjuk át egész va-

lónkat az Ő evangéliuma szolgálatára! A siker késhetik, de el nem marad, mert az ő nevében végzett munka gyümölcstermésének Ő a keze, garanciaja. *Imádság*: Oh milyen kicsiny hitű is vagyok Uram, hogy oly sokszor megaláz a Te diadalod iránti kételkedés ördöge. Emelj fel és biztass!

9. *Máté 8:8*. A pogány századosnak Jézus által is megcsodált hite teljesen összetör. megaláz és megszegyenít bennünket. Micsoda erőtlenség és gyávaság részünkről, hogy mi egyházunk tagjai között és egyházunk a pogány világ színe előtt, nem tudjuk ezt a fenntartás nélküli hitet képviselni. Micsoda szégyen és milyen késettő akadály a Krisztus diadalmas előnyomulásában! *Imádság*: Uram, nem vagyok méltó, hogy az én hajlékomba jöjj; add, hogy sírni tudjak hitem kicsinysége miatt és a felelősség roppant súlya alatt el ne taposs, de megerősíts!

10. *János 2:15*. Szent felháborodás és rettenthetetlen hősiesség kell a bűn ellen. Isten ügyének szolgálatában és védelmezésében. Mi a te vallássságod: télen álmodozás, elzárkózott kegyes érzelgősség, környezeted egyházi, közéleti és társadalmi bajaiba való tunya belenyugvás, vagy harc a bűn ellen a magad és embertársaid lelkének megmentése, az Isten üdvözítő céljai érdekében?! *Imádság*: Uram, öltöztess fel a Lélek fegyverébe, hogy átadjam magam a Te számodra, mint Jézus Krisztus jó vitéze.

11. *Zsolt. 121:3*. A gondviselő Isten segítő hűségének és éberségének megtapasztalása olyan biztonságérzettel tölt el életünk útjain, melyet emberi értelem nem, csak a hit tud felfogni. Isten nem hunyja be a szemét, nem kell szavainkkal felébreszteniük, viszont vele szemben nem viselkedhetünk érzéketlenül és némán, mert Benne van a mi üdvösségünk és erősségünk. *Imádság*: Aldott légy Atyám, hogy Neked gondod van reám; cselekedj, hogy minden gondomat Terád vessem.

12. *Máté 8:3*. Bűneink nyavalyáiból és nagy nyomoruságunkból csakis a Jézus Krisztusban megjelent Megváltó Szeretet isteni hatalma által szabadulhatunk meg. Vizsgáld meg magadat: tudod-e teljes bizalommal lábai elé dobva magadat, a belpoklos vallomását és kérdését ajkaidra vened? Ettől függ a te gyógyulásod is. *Imádság*: Uram, mutasd meg rajtam a Te hatalmadat és tisztítsd meg az én szívemet, hogy szívedben legyek az én hitetlenségemben.

13. *Jeremiás 7:24*. Életünk legszánalmasabb pillanatai azok, mikor fülünk süketté és engedetlené válik Isten Igéjével szemben s szívünk a Sátán törébe esve Isten dolgai iránt rossz indulatot, közönyösséget túlhaladó elleneskedést, elbizakodott és dacos nyakasságot tanúsít. Lehet-e a magunk megutálása nélkül Istennek hátat fordítani és Őt kismenni? *Imádság*: Atyám, lágyítsd meg énbennem az akaratot Az által, ki engedelmes volt Hozzád mindhaláláig, mégpedig a keresztfának haláláig.

14. *János 5:6*. Milyen szeretetteljes kérdés a Megváltó ajakáról, aki folyton keresi az időt és alkalmat, hogy az emberiség belegeit meggyógyítsa. Téged — egészségesnek tartván magadat — nem érdekelné e felhívás? Es, ha beteg vagy, kire és mire vársz még, hogy megújítson? *Imádság*: Te gyógyíts meg engem Atyám a te isteni kegyelmednek ama életadó vizével, amely a Te szent Fiaid szeretetéből buzog fel és árad ki a bűnös emberiség lelkére.

15. *Jeremiás 10:24*. Világi előnyök, tudás, hit és jócselekedetek miatti hivalkodásnak, érdemszerzésben való elteltésnek Isten előtt nincs helye, csak kárhozatramelőt voltak feltétlen és bánkódó elismerésének. Ha e beismerés még nem érlelődött meg benned, kérjed Istent, hogy haragvó bosszúállásának szétmorzsoló ítélete helyett atyai fenyítésével neveljen az örökkévalóságra. *Imádság*: Uram ne feddj meg engem haragodban és ne ostorozz engem bűnűsodban, sőt szent Fiadban könyörülj rajtam.

16. *Lukács 7:44*. A bűnös nő azt tette meg Jézussal, amit magát tisztának és igaznak tartó Simon farizeus elmulasztott: bűnbánatban megalázkodott előtte és Jézus a farizeus csodálatára engedte, hogy a bűnös, tisztátalan nő érintse őt, sőt bűnét bocsátotta meg. A két adós közül melyik vagy te, Simon-e, vagy a bűnös nő? *Imádság*: Uram láttasd meg velem a bűnös nőben a bűneit sirató és Tőled bekésséget nyerő, a Te szeretetedben megtisztult lélek áldott példaképét.

17. *János 8:7*. Nemcsak a vádlott, de a vádló is Jézus ítélete alá

kerül és a kárhoztatás elmarad. Mi ragad meg téged, a világ jogtudósai által csodált felelet nagyszerűsége, vagy Krisztus részvevő szeretete, szentsége és ereje? Ha mi igazságunk feljebb nem bővülködik, hogysen az írástudók és farizeusok igazsága, semmiképen sem lehetünk tagjai a mennyek országának. *Imádság*: Itéld meg, Uram, az én vádolni kész szívemet, de kegyelmes bíró légy hozzám s isteni szeretetedből jövő bocsánatoddal fedezd el az én bűnös voltomat.

18. *Ezékiel 3: 17.* Micsoda kitüntetés s egyben felelősségteljes megbiztatás, ha Isten őrállónak rendelt téged! Csak az jó őrálló, ki a reabizottakra vigyáz s őket figyelmezteti a fenyegető veszedelemre. Harcolsz-e a hitelenség és Isten ellensége ellen az Ige intő hatalmával és a Szentlélek erejével? Családod, gyülekezeted, néped kit lát benned: kötelességteljesítő őrállót, ki figyelsz az Isten beszédére és közlöd az intést, vagy olyan őrállót, ki elaludt, vagy a közlő ellenség által megvesztegetett? *Imádság*: Atyám, Nélküled minden vigyázásom hiábavaló, nem menthetem meg sem magam, sem a reámbizottak lelkét. Te állj mellém, ha jön a vész s akkor eloszlik minden félelemem.

19. *János 9: 7.* Az engedelmes bizonyágtétevő és diadalmas hit szeme csak azokban a lelkekben nyílik fel, amelyek titkos kamarákba elvonulva a bűnbánat könnyeiben fürödnek meg. Összetört, szomorú életünkbe ekkor nyúl bele Isten könyörülő hatalma és látatja meg velünk, hogy az Ő szent Fia a mi életünk menny felé vezető világossága. *Imádság*: Uram láttasd meg velem, hogy az én szívem gonosz, rossz és rút s nyisd meg számomra a Te isteni életednek elsötétült forrását.

20. *Dániel 9: 18.* Hiu felfuvalkodottsággal nem járulhatunk Isten színe elé, csak mélységes megalázkodással, kisírt szemekkel és tehetetlenségünk érzetében. Istené a dicsőség, méltóság és erő s minden önmagunkban való bizakodásunk csak balgatag képzelődés. Nincsenek érdemeink, csak bűneink. Csakis az irgalmas és könyörülő Szeretet segíthet rajtunk és menthet meg nyomorúságainkból. *Imádság*: Ne vess el engem, oh Isten, az én bűneim miatt, de hallgass meg szent Fiad érdeméért, akiben Te megsajnálát engem s mint könyörülő Atya hajóttál le hozzám, hogy felemlj.

21. *Máté 9: 24.* Jézust nem érthetjük meg és fogadhatjuk el egy bizonyos belső képesség, a szívnek bizonyos állapota nélkül. Csak a hívő lélek látja Benne az élő Isten rendkívüli nagyságának és fenségének mindenhatóságát. Kicsoda neked Krisztus, egy segíteni kész ember csupán, vagy isteni hatalommal bíró Megváltó, kinek bezében van élet és halál?! *Imádság*: Jeleníts ki nekem Uram, hogy Teelőtted csak a bűnnek van halála s akik a Krisztusban alusznak el, azok Obenne mindnyájan meg is elevenítettek.

22. *Hóseás 2: 19.* Isten az ő számára, dicsőségének megismerésére s a benne való üdvösség megtapasztalására hit által jegyez el minket. A romlás útjáról visszaforduló szíved a Jézus Krisztusban felgyúlt hit által vette-e már Istennek eme megigazító kegyelmét? Ha igen, mentes vagy kárhoztattól s továbbbi életed az istenfiúság reménysége. *Imádság*: Uram, a te Szentlelked kijelentése által ejts rabul engemet, hogy szent Fiadban boldogan engedelmes gyermeked lehessenek.

23. *Máté 16: 15.* Ebben az Igében Jézusnak egy halasztást nem tűrő határozott döntésre felhívó kérdésre szól hozzánk. Leszámoltál-e már az üdvösség és kárhozat eme óriási kérdésével. Jézus vagy pusztán ember, még ha tökéletes ember is, akit még követni sem tudsz, vagy Krisztus, az élő Istennek Fia, akinek hatalom adatott a mennyen és földön és aki ellenségeit mind a lábai alá veti. Mit gondolsz, van-e még sok időd a döntésre? *Imádság*: Atyám, lásd meg az én vívódó szívemet s nyugtasd meg azt Fiad kebelén, aki egyedül üdvösség és váltság számomra.

24. *Máté 9: 36.* Az elgyötört és szétszört nyáj szánalmas és szomorú képe a bűnben nyomorgó, gyűlöleiben széthúzó emberiségnek, Jézusban az isteni Szeretet könyörületessége jelent meg, ki életét „tette le” juhai megmentéséért. Te átadtad-e életedet a juhok nagy Pásztorának? *Imádság*: Áldott légy Atyám, hogy szent Fiadat lelkünk pásztorának és felvigyázójának adtad; cselekedd, hogy hívására szívem mélyén visszhang csendüljön meg.

25. *Abdiás 1: 4.* A bűn elbizakodottakká, okatlanul gőgössé és felfuvalkodottá tesz, a hiu dicsőség és képzelt méltóság magasságba szédít, de az

Istené a hatalom és szentség magassága, vele együtt nem lakhatik a gonosz. Isten a kevélyeknek ellene áll, az alázatosoknak pedig kegyelmet ad. Te mit tartasz a saját erőd felől és mi a te keresztyénséged alapja, ha nem az alázatosság? *Imádság*: Kegyelmes Isten te gyógyíts ki engem az öntetszelgés és hivalkodás betegségéből. Ázáltal, ki szelid és alázatos volt.

26. *Lukács 7:14*. Ha Jézus a feltámadás és élet, akkor Ő erősebb, mint a halál, akkor Ő halottakat támasztó Úr, életet megújító isteni Hatalom! Mindaddig nem tudod, ki a Krisztus és nem vagy még az Övé, míg e kérdésben a kételkedés ördögei emésztik és marcangolják szívedet. *Imádság*: Mindenható Atyám, a te kegyelmed mindeneken diadalmas, rabulejtő, megváltó szeretet. Add, hogy hitem belekapcsolódjék Annak életébe, ki út, igazság és élet s aki által van menetelem Tehozzád.

27. *Jónás 2:8*. A lélek elcsüggedése is Isten kegyelmi ajándéka. Általa Isten kiábrándít saját erőnkéből és igazságunkból, hogy Őhozza, mint egy szent horgonyhoz meneküljünk szükségünkben. Amíg nem tökéletlenségünk és tehetetlenségünk tudatában emlékezünk meg Istenről, könyörgésünk nem jut be hozzá s segítő közelségét távol tartja tőlünk. *Imádság*: „Ha a nehéz időkben elcsügged a szívem, vigasztalást Igédben Uram, te adj nekem; ha kétség közt hányódom és menségre nincs módom: Te tarts meg, Istenem.”

28. *Máté 14:30*. Péter azért kezdett merülni, mert kicsiny hitű volt és kételkedett abban, hogy Jézus hatalmasabb a tenger hullámainál és a szélviharnál. Láta a nagy szelet és érezte veszét, de nem nézett Jézusra, aki hívta őt magához, hogy a megteendő út alatt Jézus isteni megtartó hatalmáról meggyőződjék. Sokszor sülyedni vélt életed és lelked viharainak nagysága nincs-e összefüggésben kicsinyhitűségeddel? *Imádság*: Uram, ne engedd, hogy levegyem tekintetemet Arról, kit az emberek között az ég alatt egyedül adtál üdvösségül és megtartatásul.

29. *Habakuk 2:1*. Aki a prófétai őrhelyen vigyáz, annak Isten az ő kijelentésében közli, hogy az Ő hatalmával és szentségével szemben nem állhat meg a bűn erőlködése és gonoszsága. Felelhetek-e erre mást, mint, hogy életemet, szívemet és akaratomat oda szánom okos tisztelgetyuanánt élő, szent és Istennek kedves áldozatul. *Imádság*: Kegyelmes Atyám add, hogy mindig éber szívvel figyeljek üzeneteidre s lelkem örömével feleljek Néked: Im, hol vagyok Uram, parancsolj velem!

30. *Lukács 13:16*. Jézus gyógyító és bűnbocsátó hatalmát a hívő lélekkel szemben, semmi sem korlátozhatja, mert Őbenne hajol le a világ felett lakó isteni kegyelem a mi feloldásunkra. Vajjon neked nem volnának-e bűneid és te e kegyelem nélkül is tudsz magadon segíteni? Krisztus életadó halálában megérezted-e már a feléd kinyújtott irgalmas atyai kéz érintését? *Imádság*: Uram Jézus, kötdz meg a bűnt én bennem és oldj fel engem a Sátán köteleiből és terhe alól, érettem is kiontatott véred érdeme által.

31. *Zakariás 4:6*. A Jézus Krisztusban való hit és élet mindeneket legyőző diadalmas hatalom; akik e hitben élnek, nem félnek a sátni lelkületű világ erejétől és hatalmától, de nem is veszik igénybe azt, mert Lélek szerint járnak s tudják, hogy a kegyelmes Isten üdvözítő és megváltó szeretetének teljességre jutása nem siet és nem késik; eljön, és Isten lesz minden, mindekben. *Imádság*: Atyám, cselekedd velem, hogy lemondva önmagam erejétől, a Te Szentlelked áldjon, vezessen és szeressen engem és szent Fiad által munkálkodjék bennem a Te dicsőségedre.

K. M.

„AZ ÉN KICSINYEIM“

„Engedjétek hozzám jönni a
gyermekeket.“ (Márk 10 : 14.)

KARÁCSONYI ÉNEK.

Ha csillag ragyog majd
Csodálatos fénnyel,
Pásztorok futása
Versenyez a széllel
S angyal ének zendül
Betlehem pusztáján:
Menj el te is,
Menj Jézushoz
Imádságod szárnyán!

És mikor a bölcsek
Előtte kitérjék
Kelet minden kincsét
Aranyát, mirháját:
Ami a Jézusnak
Mindennél kedvesebb,
Add Őneki,
Add szivedet,
Egyetlen kincsedet!

Az egértorony.

A Rajna folyó közepén, mintha a sziklából nőtt volna ki,
áll egy régi torony. Elmondom annak a történetét.

A folyó partján, szemben a toronnyal, lakott régen egy
hatalmas, gazdag úr. Ameddig a magas hegyre épült várából
elláthatott, minden az övé volt. A hegyek, a völgyek, a falvak,
az állatok, még az emberek is. Azt tartották és ő maga is azt
hitte, hogy ő a leggazdagabb, leghatalmasabb és legboldogabb
ember. Pedig valójában nagyon szegény, nyomorult és szeren-
csétlen volt, mert kőből volt a szíve. Nem szeretett senkit, sem
Istent, sem embert, csak a pénzt. Minél többje volt, annál
többre vágyott és nem törődött azzal, hogy honnan és miként
veszi. Elvette a szegénytől az utolsó párnát, az utolsó falat
kenyeret. Nem bánta, sőt gyönyörködött abban, ha sirtak,
jajgattak.

Ugy-e gyermekek, mégis csak nagyon nyomorult ember
volt, ha sokáig nem is vette észre. De eljött az idő, amikor
Isten ezt neki megmutatta.

Egyszer nagy éhség támadt azon a vidéken. Senkinek
nem volt betevő falatja, de a gazdag úrnak tele volt az egész
vára, minden csüre gabonával. Előre kiszámította, hogy olyan
drágán fogja a gabonát eladni, hogy a vagyona kétszer akkora
fog lenni. A szegény éhező emberek hiába mentek hozzá min-
den nap és kérték, hogy adjon nekik jó pénzért gabonát, nem
adott, mert arra várt, hogy még drágább legyen.

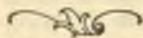
A szegények pedig mind gyűltek-gyűltek a kapuja elé.
Már olyan sokan voltak, hogy egészen ellepték az utat és pa-
naszkodásuk hangja eljutott a gazdag úr legbelső szobájába
is. Már aludni sem lehetett tőlük. Ekkor gonosz tervet eszelt
ki a szívtelen úr. Egy este beengedte a szegényeket egyik üres

csűrbe és azt mondotta nekik: Holnap majd adok nektek gabonát. Addig aludjatok békével. Éjszaka pedig rájuk gyújtotta a csűrt és amikor legszörnyűsebben jajgattak és ordítottak a halálra vált emberek, nevetve mondotta a gazdag úr: Haj, hogy cincognak az egereim.

Pedig az ő egerei csak azután kezdettek cincogni. Még el sem aludt a csűr tüze, honnan-honnan nem olyan tömerek egér ment a gazdag ember várába, hogy mindent ellepített futkározó seregével. Nemcsak a csüroket, kamarákat, de a szobákat is. Bemásztak mindenüvé: ágyba, ruhába, tányérba, pohárba. Ha százat agyon ütöttek, ezer jött helyette. Nem lehetett tőlük nyugton lenni sehol. Cincogásuk éjjel és nappal betöltötte a vár minden zegét-zugát. Ennek a cincogásnak nem örvendezett a gazdag ember. Minden áron szabadulni szeretett volna tőlük. Mivel az egereket elűzni nem lehetett, elhatározta, hogy olyan helyre költözik, ahol biztonságban lehet tőlük.

Szemben a várával a folyó közepéből egy kopár szikla nyulott ki, melyet mindenfelől körülvevett a zúgó ár. Arra építetett egy tornyot, gondolván, hogy oda nem tudnak az egerek eljutni. És odaköltözött. De az egerek, miután megették mindenét az elhagyott várban, egy éjszaka oda a toronyba is utána mentek és olyan hirtelen, olyan nagy tömegben lepték meg a nyugodtan alvó gazdag embert, hogy lehetetlen volt menekülnie, lehetetlen volt védekeznie: őt magát is megették.

Azóta a tornyot, amely pusztán, lakatlanul áll, úgy hívják: *egértorony*, pedig az egerek is régen visszatértek oda, ahonnan a jó Isten előhívta volt őket.

Felhívás a vasárnapi iskolai tanítókhoz. Januártól kezdve Isten segédelmével négy oldal terjedelemben akarjuk ezt a kis lapot, mint *Az Út* mellékletét, kiadni. Mint eddig, úgy ezután is havonta egyszer jelennék meg. Előfizetési ára számonként 2 lej lenne, amennyiben 2000 előfizetőre, illetőleg lapunknak ily példányszámban leendő elhelyezésére számíthatnánk. Arra kérjük azért a vasárnapi iskolák tanítóit, hogy a gyermekek figyelmét már most hívják fel erre és tegyenek meg mindent, hogy mindenik vasárnapi iskolai növendék vegye meg a lapot és jelentsék be január 1-ig *Az Út* kiadóhivatalának (Cluj, Calea Victoriei 38.), hogy a vezetésük alatt álló vasárnapi iskolának hány példányra lesz szüksége. Előfizetéseket akár egész vagy félévre (24, illetőleg 12 lejjel), akár számonként elfogadunk. A lap szétküldése az eddigi módon fog történni.

Áldott karácsonyt, kegyelemben gazdag új esztendőt adjon Isten a vasárnapi iskolák vezetőinek és növendékeinek!

Kapható *Az Út* kiadóhivatalában. Cluj—Kolozsvár. Református theologia.
Ára 1 lei.

Szerkesztői és kiadóhivatali üzenetek.

Előfizetések nyugtázása: Kiadóhivatalunkhoz folyó évi december hó 15-ig a következő előfizetések folytak be: Ady László Székelyföldvár 200. Soós Adolf^o Marossárpatak 480. Fogarassy Bálint Ágya 100. Varga Lajos Alsókálása 30. Kandrá Mária Rimaszombat 240. Szendrei Dénes Szatmárnémeti 180. Csathó Gabriella Nagy Enyed 100. Jancsó Albert Ny. szentimre 200. Szaplóczay Bertalan Nagybánya 100. Deák Ferencz Kolozsvár 200. Menyhárd Elek Magyarberete 200. Kiss János Szödemeter 200. Nagy Lajos Székelykeresztúr 250. Molnár Jenő Canada 240. Debreceni István Szatmár 200. Ref. Theologie Budapest 240. Benkő Agnes Kolozsvár 300. Ref. Egyházközség Marosszentanna 150. Fias Kálmán Lúszeg 380. Dénes Béla Tövis 200. Halmágyi János Nyárádgálfalva 200. Balog Ferenc Alsósófalva 200. Molnár Sándor Barcaújfalu 300. Nánay Attila Hercegszöllös 150. Balogh Gyula Szemlak 100. Tóth László Nyárádkarácsony 100. Pap József Rimaszombat 50. Biró András Marosvásárhely 100. Zsigmond Károly Szilágyosolyó 100. Bartha Lajos Sepsimagyarós 340. Csorja Gyula Szörce 200. Csiky György Dextrászéplak 300. Dr. Dávid György Kibéd 380. Demeter István Küsinöd 190. Derzsi Lőrincz Marosbogát 75. Ferenczi Gyula Uzdizsentpéter 225. Jakab József Bögöz 150. Kósa Mihály Felsődetrethem 150. Madaras Endre 225. Várad Albert Mezőpanit 150. Veszprémi Demeter Márkód 380. Kесе Attila 240. Bibó Béla M.-kiskapus 350. Fekete Antal Cserfalva 200. Gáspár Gyula Kebele 150. + 150. Jancsó Albert Ny.-szentimre 200. Nemes József Kendő 350. Szabó Ferencz Feldoboly 150. Thomá László Sz.-Tamásfalva 150. Végh Árpád Egrespatak 100. Deák Gábor Mezőfele 200. Derzsi Eudre Kisgalambfalva 200. Zoltáni Pál Sáromberke 330. Balogh Jenő Istvánháza 200. Dr. Jakó Dénes Réty 350. Volloncs Miklós Maksa 200. Erd. Ref. Egyh. Kár. 650. Kovács Akos Szújvár 150. Ref. Kollegium Zalau 365. Biró Dezső Rugonfalva 200. Kövér Árpád Tornalja 116. Pap József Hontvarsány 440. Csutak Károly Zsibó 400. Gyenge Áron Pitești 200. Gönczy Gábor Kassa 180. Fodor Béla Szilágybála 100. Székely Dániel Felőr 200. Orbók Gyula Óczfalva 200. Nánássy Dániel Szentleányfalva 30. Puskás Kálmán Brassó 350. Bitay Béla Déva 200. Ref. Lelk. H.v. Szászváros 200. Bottyán Pál Erdőhegy 100. Szutor Jenő Beregszász 185. Kiss László Beregszász 185. Czibor József D. namocs 380. Bencze József Zalán 100. Nagy Sándor Bucaresti Báro József 300. Bokor Márton Bánffyhungad 100. G. Kovács István 125. Kövér Árpád 107. Dr. Nagy Gyula Hátszeg 200. Péter Antal Balázsfalva 200. Salga Zoltán Érszakácsi 300. Gáspár Gyula Kebele 200. Thomá László Szolokma 200. Kállay Ferencz Egrestő 200. Bencze József Balavásár 100. Sulyok István N.-várad 100. Nagy Géza theol. tanár 150. Nagy Lajos Ujszékely 200. Dakó Lajos Ploesti 200. Magyar Domokos Bükkös 214. Magyar Domokos Bükkös 50. Kókay Lajos Bpest 240. Hanstädter József 240. Péter Sándor M.-Keresztúr 200. Péter Károly Kolozsvár 200. Várady József Kolozsvár 100. Dr. Mezey Mihály 200. Ref. Lelkészi Hivatal Cervenka 300. Kozma András Budapest 140. Takács Ferencz Csikszereda 200. Klozör György M.-Vásárhely 200. Molnár Sándor Barcaújfalu 275. Vitéz Bogár János Gyuró 120. Serester Tamás Bodola 200. Vásárhelyi Boldizsár Kolozsvár 200.

Uj mellékleteink.

Felhívjuk előfizetőink figyelmét arra, hogy januártól kezdve gyermektraktátusunk

Az *én kicsinyeim*, nagyobb terjedelemben fog megjelenni. Terjedelme 4 nagy oldal havonta, képekkel jelenik meg. A vasárnapi iskolába járó gyermekek számára pompás és kedvelt lappá fog válni. Szerkesztését dr. Gönczy Lajos theol.

professzor fogja végezni. Külön megrendelhető, egy szám ára 2 lei, egész évre (10 szám) 20 lei lesz.

Ugyancsak lapunk melléklete gyanánt fog megjelenni

Kálvinista Világ címen havonta egy folyóirat, mely első-sorban egyházunk tagjaihoz szól, s azt a régen érzett szükségét akarja pótolni, hogy egyházunk tagjainak legszélesebb rétegeiben a ref. öntudatot erősítse, az egyházunk ügyeit és kérdéseit velük megismertesse, bennük ez iránt érdeklődést keltsen, a kálvinista világnézetet szolgálja s annak határozott, öntudatos érvényesítését minden más hitbeli és világnézeti felfogással szemben keresztül vigye.

A lap terjedelme 16 oldal, Az *Ut* formátumában, 12 szám, egy évfolyam előfiz. ára 120 lei. Kérjük lelkésztársainkat és tanítótársainkat ennek a lapnak egyházunk tagjai között való lelkiismeretes terjesztésére.

Szintén ujonnan lesz lapunkba beiktatva s különnyomatban is kapható lesz:

Vasárnapi iskola c. mellékletünk, 4 oldalon, melynek célja különösképp a vasárnapi iskolai vezetők munkáját elősegíteni, a vas. iskolai munkát támogatni, nyilvántartani. Tartalmazni fog cikkeket a vas. isk. munkára vonatkozólag, izeneteket és híreket a munka egyes vonásairól. Az *Ut* minden számában meg fog jelenni, különnyomatban megrendelhetik azok, akiknek Az *Ut* nem jár, számonként 2 leiért. Azon vasárnapi iskolák, akik a központhoz csatlakoztak és a központi alapra tehetőségük szerinti összeget évente beküldenek, *ingyen* kapják annyi példányban, ahány vas. iskolai vezetőjük be van jelentve.

Ezentúl is meg fog jelenni az

Ahitat percei c. bibliaolvasó kalauz, ára számonként 2 lei. Kérjük lelkész- és tanító testvéreinket, terjesszék ezt a, szórványokban, családi istentiszteletre, magánáhitatra különösen alkalmas, apró, elmélkedésre indító cikkeket és imádságot tartalmazó füzetet.

Mindezek megrendelhetők Az *Ut* kiadóhivatalában, Cluj-Kolozsvár, C. Victoriei 38.

